

Fredagen den 25 februari

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 17 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 20 till skatteutskottet.

§ 3 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 74 och 75.

§ 4 Interpellation nr 76 ang. fortsatt teknisk utveckling och tillverkning av svensk järnvägsmateriel

Ordet lämnades på begäran till

Herr LÖFGREN (fp), som yttrade:

Herr talman! Den som under en lång följd av år haft anledning att följa utvecklingen inom de svenska järnvägarna har med tillfredsställelse kunnat konstatera, att man i vårt land ganska väl följt med i utvecklingen. Den s. k. rullande materielen har förnyats i en omfattning som i de flesta avseenden väl motsvarat utvecklingen i utlandet, i synnerhet om hänsyn togs till de geografiska och klimatpåverkande förhållandena i vårt land. Man kan också konstatera, att den förnyelse som ett skickligt utvecklingsarbete från såväl SJ:s egna som de privata verkstädernas konstruktörer lagt grund för, genomförts så konsekvent och på en sådan bredd, att det saknat motsvarighet i många andra länder.

Ett betydande antal privata verkstäder har under årens lopp varit verksamma med tillverkning av järnvägsfordon. Efter hand har dessa verkstäder av olika skäl sett sig nödsakade lägga ned sin tillverkning inom det nu berörda området. Det är naturligt att en överkapacitet krympes ned till att motsvara behovet. En betydande svårighet har förelegat genom de ofta ryckiga beställningsutläggningarna. Det skall gärna erkännas att det i vissa fall funnits särskilda skäl för en tidsmässig beställningsanhopning. En sådan situation uppstod t. ex. då en forcerad övergång från "trävagnar" till "stålvagnar" av säkerhetsskäl ansågs nödvändig. Under ett par års tid nybeställdes ett mycket betydande antal personvagnar, vilket gav åtminstone tre verkstäder beställningar för en forcerad tillverkning. Sedan detta program genomförts kom dock en betydande stagnation, som medfört problem av stora mått. Byggandet av vagnar för tunnelbanan och för förortstrafiken i Stockholm har inneburit ett värdefullt tillskott för sysselsättningen, men efter hand har också detta behov blivit i huvudsak tillfredsställt. Ytterligare behov kommer dock att uppstå.

Vid SJ:s egna verkstäder innebar upphörandet av underhållet av de äldre trävagnarna ett betydande bortfall i fråga om utnyttjandet av den för tidigare behov anpassade verkstadskapaciteten. Här har då inlagts en

ganska omfattande ombyggnadsverksamhet i form av modernisering av äldre stålvagnar. En betydande nedbantning av SJ:s verkstadskapacitet har dock varit oundgänglig.

De privata verkstäderna har lagt ned sin tillverkning av järnvägsmateriel, den ena efter den andra. Kalmar verkstads AB kommer enligt vad man förstår i realiteten ej i fråga för hithörande uppgifter i framtiden, och inom den mekaniska sidan återstår då för närvarande endast AB Svenska järnvägsverkstäderna i Linköping -- ASJ. För godsvagnar ifrågakommer nu närmast det SJ-ägda företaget Gävle vagnverkstad.

En från landets synpunkt värdefull tillgång i fråga om ellok, elektrisk utrustning av järnvägsmateriel och drivanordningar utgör utan tvivel ASEA, men detta företag har beträffande den mekaniska delen samarbetat med de olika fordonstillverkarna, bl. a. ASJ.

Av allt att döma synes nu ASJ i Linköping stå inför en mycket oviss framtid. Det skulle inte förvåna mig om en nedläggning av denna den sista av de många privata vagnsbyggande verkstäderna ganska snart måste bli en realitet om ingenting snabbt kan åtgöras. Skulle även denna verkstad nedläggas skingras en erfaren personal på såväl konstruktions- som tillverkningsidan, vilket jag bedömer såsom mycket allvarligt från landets synpunkt, för att inte tala om de arbetsmarknadsbetonade verkningarna på orten Linköping.

De svenska järnvägarna har ett betydande behov av nytänkande i fråga om ökad tåghastighet, framtagandet av nya vagnstyper m. m., inte minst för att kunna möta konkurrensen med inrikesflyget. Jag vill angeläget peka på de stora möjligheter SJ skulle ha i detta avseende då flygtrafiken mellan Malmö och Stockholm kommer att ske från och till så avlägsna flygplatser som Sturup och Arlanda. Redan nya sovagnstyper med en mera konkurrenskraftig prissättning för singelresenärer skulle då väsentligt kunna förändra resandevanorna till SJ:s fördel. Och ökad tåghastighet skulle ytterligare framhäva dessa möjligheter, speciellt för dagtrafiken.

Jag har redan anfört det stora värdet av ASEA i detta sammanhang. Staten borde ha ett betydande intresse av att detta företags nuvarande möjligheter får utvecklas i form av ett framsynt tekniskt samarbete med berörda parter inom SJ och svensk vetenskaplig forskning samt en lämplig mekanisk svensk verkstadskapacitet. Kontakt med utländsk forskning och ett licensförfarande för svensk tillverkning kan givetvis också komma i fråga.

För att en varaktig och framgångsrik svensk utveckling skall kunna garanteras krävs enligt min uppfattning att en långsiktig planering av nykonstruktion och byggande av svensk järnvägsmateriel åstadkommes. Detta bör ske för att ge grund för beställningsuppdrag i en omfattning som ett i möjligaste mån jämnt tillfredsställande av ett långsiktigt behov kan motivera. Att en viss planering beträffande lok och godsvagnar redan sker är känt.

Ett initiativ från statens sida beträffande en allmän långsiktig planering vore säkerligen nödvändigt för att garantera de säkerheter som kräves. Att SJ och ASEA härvid bör vara parter är enligt min mening både naturligt och nödvändigt. Med hänsyn till statens samarbete med ASEA i andra sammanhang bör väl ett samarbete i här ifrågavarande

angelägenhet också vara naturligt.

Det bör kanske tilläggas, att rullande materiel för SJ i olika avseenden skiljer sig från motsvarande utländsk standard, såväl på grund av de speciella klimatförhållandena i Sverige som på grund av att man här har större vagnsbredd än t. ex. i Tyskland. Beställningar i Tyskland skulle därför med nödvändighet bli kostsamma på grund av avvikelserna från standard.

I anslutning till de kontakter jag redan tagit med kommunikationsministern i dessa angelägenheter och med hänvisning till vad jag anfört ber jag om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern få framställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet det angeläget att säkerställa en fortsatt svensk teknisk utveckling och tillverkning av s. k. rullande materiel för de svenska järnvägarna?

2. Om så är fallet, vilka åtgärder avser herr statsrådet vidtaga för att tillvarata erfarenheterna hos den personal på konstruktions- och produktionssidan som nu till stor del hotar att skingras på grund av en befarad nedläggning av det sista ännu aktivt verksamma personvagnstillverkande företaget – ASJ i Linköping?

3. Är herr statsrådet beredd medverka till att en långsiktig plan för nykonstruktion och byggande av svensk järnvägsmateriel åstadkommes för att ge grundval för beställningar i sådan omfattning som ett i möjligaste mån jämnt tillfredsställande av ett långsiktigt behov motiverar?

Denna anhållan bordlades.

§ 5 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden:

Nr 5 i anledning av motion angående ändrade regler för valbarhet till fastighetsnämnd och byggnadsnämnd

Nr 6 i anledning av motion angående genomförandet av kommunblocksreformen

Nr 7 i anledning av motion om kartläggning av det politiska mångsyssleriet

Finansutskottets betänkande:

Nr 1 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972:1 framlagda finansplan för budgetåret 1972/73 jämte motioner

Skatteutskottets betänkande:

Nr 2 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:9 med förslag till lag med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto

Lagutskottets betänkanden:

Nr 3 i anledning av motioner om vidgning av den statliga lönegarantin vid konkurs

Nr 4 i anledning av motion angående besvärsrätten i mål om utmätning

Nr 29

Fredagen den
25 februari 1972

Försvarsutskottets betänkanden:

Nr 1 med anledning av motioner om värnpliktsförmåner

Nr 2 med anledning av motion om tjänstgöring i internationellt biståndsarbete som alternativ till värnplikts-tjänstgöring och vapenfri tjänst

Nr 3 med anledning av motion om information rörande vapenfri tjänst

Nr 4 med anledning av motion angående företagsdemokratin inom krigsmakten, m. m.

Näringsutskottets betänkanden:

Nr 3 i anledning av motion om en parlamentarisk utredning angående näringspolitiken

Nr 4 i anledning av motion om skattemotsvarigheten för postbanken

Nr 5 i anledning av motion om auktorisation av kreditupplysningsföretag

Nr 6 i anledning av motion om återinförande av allmän prisreglering

§ 6 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 24 februari av

Nr 96 Herr *Nilsson* i Tvärålund (c) till herr utbildningsministern angående den regionala fördelningen av radio- och TV-programproduktionen:

Är regionalpolitisk jämlikhet för Norrland – vilken målsättning bl. a. uppställdes av statsminister Erlander den 27 april 1969 – vägledande för utredningen om utlokalisering av TRU och för den regionala fördelningen av radio- och TV-programproduktion i allmänhet?

den 25 februari av

Nr 97 Herr *Andersson* i Nybro (c) till herr kommunikationsministern om åtgärder för att förhindra en nedläggning av SJ-busslinjer på Öland samt i Småland och Blekinge:

Vill statsrådet medverka till att vidta omedelbara åtgärder i syfte att förhindra en aktuell nedläggning av ett flertal av SJ:s busslinjer – på Öland, i Småland och Blekinge -- och som hårdast skulle drabba glesbygdsområden som i dag hotas av att helt förlora möjligheter till allmänna kommunikationer?

Nr 98 Herr *Israelsson* (vpk) till herr jordbruksministern om åtgärder för att hålla nere konsumentpriserna på livsmedel:

Är regeringen beredd att skyndsamt uppta frågan till prövning om en övergång till lågprislinje i syfte att hålla nere konsumentpriserna på livsmedel?

Nr 99 Herr *Börjesson* i Falköping (c) till herr försvarsministern angående förvaringen av stridsvagnar:

Är statsrådet medveten om att det förekommer att stridsvagnar står förvarade under bar himmel utan tillsyn på grund av att det vid övningsfältet inte finns garage för dem och vilka åtgärder avser statsrådet att vidtaga för att uppnå säkrare förvaringssätt?

Nr 29

Fredagen den
25 februari 1972

§ 7 Kammaren åtskildes kl. 15.02.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert